

Studium interwencji: Reintegracja ucznia po wcześniejszym, nieudanym doświadczeniu w polskiej szkole

Interwencja bazowała na kompleksowych działaniach wychowawcy klasy w celu integracji ucznia, który miał już wcześniej ponad półroczne doświadczenie w innej szkole podstawowej. Działania polegały na przeprowadzeniu czynności ułatwiających wejście w nowe środowisko (np. warsztatów teatralnych dla grupy przed dołączeniem nowych uczniów w celu przygotowania klasy przyjmującej na nowe osoby; spotkań z nowym uczniem i rodzicami przed dołączeniem do klasy; spotkań nowo przybyłego ucznia z psychologiem; wyznaczenie kolegi-opiekuna dla nowego ucznia; poinformowanie nauczycieli o sytuacji ucznia; monitorowanie sytuacji itp.).

Oddziaływania miały charakter zarówno indywidualny, jak i globalny i odnosiły się do wszystkich stron: ucznia z Ukrainy, jego rodziców, uczniów polskich z klasy przyjmującej oraz nauczycieli i psychologa ze szkoły.

Działania miały na celu włączenie ucznia do środowiska szkolnego, zapewnienie wsparcia w nauce, a także zwiększenie gotowości klasy do przyjęcia nowych uczniów i wspieranie ich w nowym środowisku.

Opis sytuacji

Decyzją dyrekcji na trzy miesiące przed końcem roku szkolnego do klasy miał dołączyć uczeń z Ukrainy. Uczniowie klasy przyjmującej byli w klasie 7 szkoły podstawowej. Kilka miesięcy wcześniej zespół klasowy został zdestabilizowany w związku ze zmianą wychowawcy oraz odejściem kilku uczniów, co wpłynęło na ogólną zmianę dynamiki grupy oraz wystąpienie konfliktów między grupami, które pomimo pracy w tym samym zespole od klasy 1 szkoły podstawowej miały trudności z komunikacją, empatią i tolerancją wobec siebie oraz współpracą. Nowy wychowawca został poinformowany o możliwości dołączenia nowych uczniów.

LEGACY17

UMCS
UNIWERSYTET MEDYCYN I ŻYWIENIA
W LUBLINIE

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

Dwa miesiące przed przybyciem ucznia z Ukrainy do klasy dołączył nowy uczeń z Polski, który zostaje dobrze przyjęty przez klasę. Wychowawca martwił się jednak, czy nowy uczeń z Ukrainy zintegruje się z klasą. Jak wynikało z wywiadu z nowo przybyłym uczniem z doświadczeniem migracji, w poprzedniej szkole był dość niski poziom edukacyjny, a uczniowie z Ukrainy nie byli prawie wcale zintegrowani z klasami, pojawiały się konflikty, wyśmiewanie. Uczeń dodatkowo realizował również obowiązek szkolny w Ukrainie poprzez zajęcia online.

Cele podjętych działań

- włączenie nowo przybyłego ucznia do środowiska szkolnego,
- zapewnienie uczniowi wsparcia w nauce i rozwijania umiejętności,
- zwiększenie gotowości do angażowania się na rzecz innych i wspierania nowego kolegi wśród uczniów klasy przyjmującej.

Ogólny opis interwencji

Interwencja polegała na równoległym przeprowadzeniu działań we wszystkich grupach zaangażowanych w przyjęcie ucznia. Miało to na celu stworzenie pola do wielowymiarowej obserwacji i możliwości otrzymania informacji zwrotnej od osób z różnych perspektyw oraz szybszej możliwości reakcji. Dla uczniów klasy przyjmującej i ich rodziców była to okazja do rozwinięcia otwartości i współpracy z osobami z doświadczeniem migracji (uczniami i rodzicami z Ukrainy). Nauczyciele z kolei poprzez wdrożenie zwiększonej pracy w grupie mogli sprawnie ocenić poziom wiedzy i umiejętności nowego ucznia bez przeprowadzania testów oraz polegania wyłącznie na ocenach, wychwycić różnice programowe oraz dostosować metody pracy. Nauczyciele i uczniowie wchodzili w rolę gospodarzy, aby ułatwić uczniowi funkcjonowanie w pierwszych dniach w nowej szkole, co pomogło podnieść gotowość do angażowania się na rzecz innych.

Szczegółowy działania

Pierwszy etap. Przygotowanie

Wychowawca we współpracy z psychologiem szkolnym zorganizował dla uczniów warsztaty teatralne w lokalnym teatrze. W neutralnym miejscu z aktorem prowadzącym warsztaty dla młodzieży, uczniowie wykonywali ćwiczenia mające na celu przełamanie ich barier w komunikacji, wyrażaniu emocji, współpracy z różnymi osobami z klasy (nie tylko z lubianymi koleżankami i kolegami). Dla wychowawcy ważne było, aby uczniowie, którzy mieli przyjąć do swojego grona nowego ucznia z doświadczeniem migracji, najpierw sami przełamali swoje bariery, znaleźli wspólny język oraz czerpali przyjemność ze wspólnie wykonywanych zadań. Jednocześnie wychowawca bardzo uważnie monitorował sytuację w klasie – wzajemne relacje uczniów, nastroje, poczucie bezpieczeństwa w relacjach z rówieśnikami i otwartość wobec siebie. Nauczyciele przedmiotów zostali poproszeni o monitorowanie sytuacji w klasie, inicjowanie aktywności grupowych, tak by zwiększać częstotliwość kontaktów między różnymi uczniami, ale też o reagowanie na zachowania niepożądane, np. dyskusje czy zaczepki pomiędzy uczniami.

Drugi etap. Rozmowa z nowo przybyłym uczniem i rodzicami

Wychowawca spotkał się z nowym uczniem i jego rodzicami przed jego dołączeniem do klasy. Zbierał informacje o poprzednich doświadczeniach oraz obecnej sytuacji związanej z pobytem w Polsce, pytał rodziców o oczekiwania. Wyjaśnił najważniejsze zasady panujące w szkole i na lekcjach, wytłumaczył działanie dziennika elektronicznego i innych szkolnych aplikacji, odpowiedział na pytania rodziców i ucznia, oprowadził ich po szkole. Pomogło to zbudować pierwszą relację, dając głos zarówno rodzicom, jak i uczniowi, a także zmniejszyło poczucie strachu przed rozpoczęciem nauki w nowym miejscu.

Trzeci etap. Godzina wychowawcza przed dołączeniem ucznia

W tygodniu przed dołączeniem ucznia na godzinie wychowawczej nauczyciel wykonał z uczniami ćwiczenia z metody [Design Thinking](#) z etapu empatyzacji. Krok ten pozwolił

uczniom spojrzeć na sytuację z perspektywy drugiego człowieka, w tym przypadku nowego ucznia, który ma lada chwila dołączyć do klasy. Uczniowie rysowali postać Ciastka oraz odpowiadali na pytania: Co myśli? Co czuje? Co robi? Co mówi? Co widzi? Pytania łączyły się z częściami ciała, co ułatwiło wizualizację. Uczniowie pracowali w 4 grupach, które miały za zadanie wcielić się w innego ucznia: nowego ucznia z Polski, z Ukrainy lub innego kraju. Po tym zaprezentowano plakaty na forum, zebrano informacje o postaciach symbolizujących różnych uczniów (z Polski, Ukrainy, innego kraju), a na koniec grupy wskazały podobieństwa i różnice. W zależności od odpowiedzi wychowawca rozmawiał z uczniami na temat podobieństw oraz potencjalnych różnic, nieporozumień, jakie mogą z tego wynikać, ale też potencjalnych sposobów na ich rozwiązywanie. Uczniowie byli w ten sposób przygotowywani na różne warianty, a jednocześnie mogli stać się bardziej empatyczni w stosunku do nowych uczniów, zwłaszcza do uczniów przybywających z Ukrainy.

Wskazówka metodyczna

Można rozszerzyć zadanie i wprowadzić postaci nauczycieli oraz rodziców ucznia z doświadczeniem migracji.

Czwarty etap. Wyznaczenie kolegi-mentora

Przed dołączeniem do klasy wychowawca rozmawiał z uczniami z klasy przyjmującej i prosiło zgłoszenie się do roli mentora, czyli osoby, która pomoże nowo przybyłemu uczniowi odnaleźć się w szkole, np. w poruszaniu się po budynku, nawiązaniu kontaktu z osobami z klasy/szkoły na przerwie, lub która usiądzie razem z nową osobą na lekcjach, aby ułatwić pomoc koleżeńską. Ważne było ustalenie z uczniami, jakie są nasze oczekiwania co do pełnienia takiej roli, oraz poproszenie ich o dyskrecję w działaniu. Wychowawca może samodzielnie wskazać konkretną osobę lub kilku uczniów odpowiedzialnych.

Piąty etap. Zasady dla nauczycieli

Wychowawca w porozumieniu z psychologiem szkolnym opracował zalecenia dla nauczycieli do pracy z uczniem, np. zwiększenie pracy w małych grupach na lekcjach w różnych, losowych konfiguracjach, aby umożliwić uczniowi poznanie nowej grupy; unikanie proszenia

ucznia o zabranie głosu na forum w pierwszych dniach (chyba że sam zgłosił chęć);
pozytywne wzmocnienie; monitoring pracy na lekcji; ewentualna pomoc w wyjaśnieniach,
jeśli kolega z ławki nie będzie w stanie pomóc.

Szósty etap. Monitorowanie sytuacji i relacji między uczniami przez psychologa oraz
wychowawcę

Wychowawca będąc jednocześnie nauczycielem przedmiotowym, obserwował pracę ucznia
na swoim przedmiocie według zaleceń, ale też w różnych momentach tygodnia w jak
najbardziej naturalny sposób pytał o wrażenia, samopoczucie, wyzwania, ewentualne
problemy – w przypadku zdawkowych odpowiedzi można wykorzystać narzędziownik do
refleksji i zadać bardziej precyzyjne pytania, np. „Jakie 3 pozytywne rzeczy zdarzyły się w tym
tygodniu na lekcjach?”. Psycholog szkolny również odbywał krótkie spotkania monitorujące,
np. na koniec pierwszego tygodnia i na koniec trzeciego tygodnia, aby porozmawiać
z uczniem o emocjach, wrażeniach i wyzwaniach. Częstotliwość spotkań z psychologiem
należy dostosować do bieżącej sytuacji.

Pomocny link: <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/tematy/ocenie-kszaltujace/pomoce-dydaktyczne/>

Ograniczenia czasowe

Bezpośrednia interwencja obejmująca spotkanie z rodzicami, godzinę wychowawczą, opiekę
kolegi mentora i spotkania z psychologiem trwała 3 tygodnie. Część interwencji stanowiły
działania przygotowawcze, a zalecenie dla nauczycieli dotyczące intensyfikacji działań
w grupie oraz monitorowania pracy czy sytuacji w klasie powinny trwać stale. Kluczowe są
czujność i szybkie reagowanie na pojawiające się problemy. Im dłuższa obserwacja, tym
lepiej, ale można szybciej zrezygnować z pewnych elementów, jeśli nie będzie to już
konieczne, np. pomocy kolegi-mentora czy rozmów z psychologiem.

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MEDYCYNICZNY
W ŁODZI

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

Ocena skuteczności interwencji

Skuteczność podjętych działań może przejawiać się w tym, jak szybko pewne wprowadzone na początku pracy działania przestają być potrzebne (np. pomoc kolegi-mentora czy wymuszone interakcje w małych grupach na zajęciach przedmiotowych), a kiedy staną się naturalnym elementem pracy wychowawczej czy relacji między uczniami. Gotowość do zabierania głosu na forum i zaangażowania w pracę grupy również może oznaczać, że uczeń naturalnie zintegrował się z grupą. Rozmowy z uczniami, w tym z osobami z doświadczeniem migracji oraz monitorowanie ilości konfliktów w klasie, może być również miarą skuteczności interwencji.

Ewaluacja interwencji

Mocne strony interwencji: wieloaspektowa, łącząca wszystkie strony sytuacji.

Słabe strony interwencji: nie mamy wpływu na wszystkie emocje, odczucia czy osobowość nowego ucznia.

Analiza ryzyka

Znaczący wysiłek ze strony wychowawcy

Okres interwencji wymaga dużego wysiłku ze strony wychowawcy oraz współpracy grona pedagogicznego i nauczycieli specjalistów ze szkoły. Przy obciążeniu codziennymi lekcjami, bieżącymi wydarzeniami czy sprawami innych uczniów wychowawca może stracić czujność i nie być w stanie monitorować sytuacji czy koordynować współpracy z innymi nauczycielami.

Trudność w monitorowaniu zachowań uczniów w sytuacjach nieformalnych, pozaszkolnych

Uczniowie będą wykorzystywać sytuacje nieformalne (przerwy, czas po szkole), aby wyrazić swoje emocje czy odczucia wobec nowej osoby.

Wskazówki dla praktyki

- praca nad relacjami między uczniami, budowanie atmosfery akceptacji i równości;

- zaangażowanie różnych nauczycieli, nie tylko wychowawcy czy nauczycieli specjalistów;
- stała obserwacja i monitorowanie relacji między uczniami. Reagowanie na sygnały zachowań niepożądanych.

Polecane linki i materiały dla nauczycieli

- Ośrodek Rozwoju Edukacji (2021). *Jesteśmy wśród was. Polska szkoła oczami uczniów z doświadczeniem migracji oraz ich rodziców.*
<https://www.ore.edu.pl/2021/06/jestesmy-wsrod-was-polska-szkola-oczami-uczniow-z-doswiadczeniem-migracji-oraz-ich-rodzicow/>
- Otwarte Lekcje, *Design Thinking w szkole.* <https://otwartelekcie.pl/design-thinking-w-szkole/>
- Pomagaj się uczyć, *Pomoce dydaktyczne.*
<https://pomagaisieuczyc.ceo.org.pl/tematy/ocenie-kszaltujace/pomoce-dydaktyczne>
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000583/T/D20220583L.pdf>
- Oświata.pl, *8 pytań pomocnych uczniowi w refleksji.*
<https://oswiata.ceo.org.pl/2019/12/15/8-pytan-pomocnych-uczniowi-w-refleksji/>

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET HUMANICZNO-NATURALNY

... **SI.** Swedish Institute
Funded by